

1. Armeni, M. (2014): Language policy, national identity and politics. *European Scientific Journal*, 2, 273–277.
2. Bilaniuk, L. (2005): *Contested Tongues: Language Politics and Cultural Correction in Ukraine*, Ithaca: Cornell University Press.
3. Blot, R. K. (2003): *Language and social identity*. London: Praeger.
4. Brubaker, R., Cooper, F. (2000): Beyond 'identity'. *Theory and Society*, 29, 1–47.
5. Bucholtz, M., Hall, K. (2004): Language and identity. In Alessandro Duranti (ed.), *A companion to linguistic anthropology*, 369–394, Oxford: Basil Blackwell.
6. Edwards, J. (2009): *Language and Identity*, Cambridge: Cambridge University Press.
7. Maass, A., Arcuri, L. (1996): Language and stereotyping. In C. N. Macrae, C. Stangor, & M. Hewstone (Eds.), *Stereotypes and stereotyping*, 193–226, New York: Guilford Press.
8. Pavlenko, A. (2011): Language rights versus speakers' rights: On the applicability of Western language rights approaches in Eastern European contexts. *Language Policy*, 10, 37–58.
9. Smith, A. D. (1991): *National Identity*, Harmondsworth: Penguin.
10. Thomason, S. G., Kaufman, T. (1988): *Language contact, creolization, and genetic linguistics*, Berkeley, CA: University of California Press.

УДК 378.147.091.31:004.9

Наливайко О. О.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Наливайко Н. А.

Харківський національний медичний університет

РОЛЬ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ОСВІТНІХ ТРАЕКТОРІЙ У СУЧАСНОМУ «ЦИФРОВОМУ СУСПІЛЬСТВІ»

Досліджено визначення індивідуальної освітньої траєкторії та її місце в структурі сучасного освітнього процесу. Висвітлено етапи створення індивідуальної освітньої траєкторії в цифровому просторі. Розглянуто роль цифрових засобів навчання в процесі побудови індивідуальної освітньої траєкторії здобувача освіти закладу вищої освіти. Проаналізовано основні особливості використання інформаційних систем та цифрових платформ навчання (Moodle, iSpringOnline LMS, Edmodo тощо) у контексті побудови індивідуальної освітньої траєкторії здобувача освіти. Виокремлено основні функції інформаційних систем: опрацювання та збереження інформації, подання оброблених даних у зручному для користувача вигляді; експортування даних в інші програмні комплекси. Акцентовано увагу на індивідуалізації навчального процесу як запоруки успішної побудови індивідуальної освітньої траєкторії.

Ключові слова: *індивідуальної освітньої траєкторії, цифрове суспільство, здобувачі освіти, особистісно орієнтоване навчання, цифрові платформи навчання.*

Исследовано определение индивидуальной образовательной траектории и ее место в структуре современного образовательного процесса. Освещены этапы создания индивидуальной образовательной траектории в цифровом пространстве. Рассмотрена роль цифровых средств обучения в процессе построения индивидуальной образовательной траектории учащегося учреждения высшего образования. Проанализированы основные особенности использования информационных систем и цифровых платформ обучения (Moodle, iSpringOnline LMS, Edmodo т.п.) в контексте построения индивидуальной образовательной траектории учащегося. Выделены основные функции информационных систем: разработка и сохранение информации, представление обработанных данных в удобном для пользователя виде; экспорт данных в другие программные комплексы.

Акцентировано внимание на индивидуализации учебного процесса как залога успешного построения индивидуальной образовательной траектории.

Ключевые слова: *индивидуальная образовательная траектория, цифровое общество, учащиеся, личностноориентированное обучение, цифровые платформ обучения.*

The definition of an individual educational trajectory and its place in the structure of the modern educational process is investigated. The stages of creating an individual educational route in digital space are highlighted. The role of digital teaching tools in the process of building an individual educational route of a higher education institution student is considered. The main features of the use of information systems and digital learning platforms (Moodle, iSpring Online LMS, Edmodo etc.) are analyzed in the context of building an individual educational route of a student. The main functions of information systems are identified: the development and storage of information, the presentation of processed data in a user-friendly form; data export to other software systems. Attention is paid to the educational process individualization as a guarantee of successful construction of an individual educational route.

Key words: *individual educational route, digital society, student, student-centered learning, digital learning platforms.*

Швидкий темп розвитку сучасного світу висуває нові виклики перед системою вітчизняної освіти. Стрімкий розвиток технологій зумовлює перехід суспільних відносин у цифровий простір, що значною мірою викликає і трансформацію освітньої системи. Майбутній професіонал має відповідати високим вимогам сучасного суспільства задля свого успішного функціонування в професійному та особистому житті. Важливою ознакою сучасного «цифрового суспільства» є цифровізація всіх ланок його життя, ця концепція реалізується у вигляді певних заходів і технологій, спрямованих на використання, зберігання, обробку інформації в цифровому просторі, а також на її передачу для вирішення завдань та викликів, які стоять перед суспільством [1; 2]. Освіта як прогресивний чинник розвитку суспільства не може залишатися поза цим процесом та повинна трансформуватися задля підвищення ефективності всіх видів освітньої діяльності на основі використання інформаційно-цифрових технологій.

Серед розмаїття засобів, що можуть допомогти у вирішенні проблеми підвищення ефективності освітньої діяльності на основі використання інформаційно-цифрових технологій є індивідуальні освітні траєкторії (далі ІОТ). У цих умовах особливої актуальності набуває пошук шляхів оптимізації процесу побудови молоддю своїх ІОТ, розроблення важелів впливу на своє особисте самовизначення в майбутньому професійному житті та підвищення якості процесу надбання відповідних компетентностей у сучасному «цифрову суспільстві».

Метою дослідження є визначення ролі ІОТ в сучасному освітньому процесі.

ІОТ – персональний шлях реалізації особистісного потенціалу того, хто навчається в освіті; коли смисл, значення, мета та компоненти кожного послідовного етапу усвідомлені самостійно або в спільній діяльності з педагогом [4]. Основним завданням ІОТ є урахування інтересів та потреб здобувача освіти в контексті підвищення його конкурентоспроможності на ринку праці. Вибудовування ІОТ є складним, багатоаспектним процесом. Зазначимо, що зазвичай ІОТ реалізується нарівні навчального плану або у межах конкретної дисципліни.

У контексті проблеми, яка розглядається в дослідженні, і необхідно виокремити етапи створення ІОТ в цифровому просторі: 1) аналіз психолого-педагогічних особливостей, потреб, інтересів, запитів здобувачів освіти, діагностика їх здатності працювати в режимі індивідуальної програми в цифровому просторі; 2) розроблення змісту самої програми за напрямками, ознайомлення студентів з нею, узгодження шляхів співпраці між студентом та викладачем в межах ІОТ; 3) моніторинг успішності проходження ІОТ та внесення коректив у навчальний план або в програму конкретної дисципліни.

Зазначимо, що разом з трансформацією суспільних відносин трансформуються також основні види та форми навчання, не є винятком і особистісно орієнтоване навчання. Сьогодні більшість студентів мають дуже мало вільного часу для розвитку поза основним освітнім процесом, це викликано багатьма чинниками, серед яких основним є погіршення соціально-економічного становища в країні та незацікавленість здобувачів освіти у традиційних формах навчання. Тому основна сутність індивідуальної форми навчання теж змінюється й переходить у цифровий вимір, де основною цінністю такого навчання є те, що воно уможливує вибір індивідуального темпу навчання, повністю індивідуалізує мету, зміст, засоби й методи.

Розглянемо більш детально роль інформаційно-цифрових засобів навчання на побудову ІОТ сучасного студента. Відповідно до першого етапу створення ІОТ потрібно провести вступний контроль знань здобувачів освіти та виокремити теми, в яких студент недостатньо орієнтується, доречно буде викладачу індивідуально поспілкуватися з цим студентом або запропонувати даному студенту пройти додаткові тести. Це потрібно для того, щоб чітко визначити прогалини у знаннях цього студента. Важливо відзначити, що сучасне покоління вже не уявляє свого існування без використання гаджетів та цифрових носіїв інформації, тому часто можна побачити таку ситуацію, коли неуспішність окремих студентів пов'язана не тільки з низьким базовим рівнем знань, але й з тим, що студенти не вміють висловлювати свою думку (через постійне спілкування у «мережі»), не можуть швидко писати (конспектувати), не вміють користуватися підручником, виділяти головне (через «кліповість» сприйняття інформації) тощо. Для подолання таких недоліків слід організувати побудову ІОТ у цифровому середовищі, яке знайоме студенту на достатньому рівні.

Одним з найважливіших аспектів успішної побудови ІОТ є самопідготовка студентів у контексті роботи в цифровому просторі. За визначенням О. Нещеретів ІОТ полягає в тому, що студент самостійно здобуває, перевіряє та корегує свої знання з обраної дисципліни. Науковець зазначає, що самопідготовка студента має таку організаційну структуру: за результатами вступного контролю студенти отримують індивідуальний список тем, за якими потрібно пройти самопідготовку, далі викладач повинен зустрічатися зі студентами, один раз на тиждень або один раз на два тижні за умови, що індивідуальна освітня траєкторія реалізується у цифровому просторі і викладач має змогу контролювати успіхи студентів та вчасно їх корегувати. О. Нещерет акцентує увагу на індивідуальних особливостях самостійного засвоєння матеріалу студентами та зазначає, що воно є різним і тому важливо, «щоб навчально-методичний комплекс містив велику кількість завдань, які б підбиралися викладачем для організації ІОТ»; у цьому може допомогти використання елементів дистанційного навчання задля своєчасного

отримання цих завдань та спілкування викладача зі студентами під час самостійного вивчення матеріалу дисципліни [3].

Процес організації та побудови ІОТ у цифровому просторі може включати всебічне використання елементів дистанційної форми навчання [2], оновлення змісту навчальних дисциплін з урахуванням можливостей цифрових технологій навчання, введення в дію електронного документообігу в навчання (контрольні роботи, реферати, наукові есе) тощо. Крім того, сучасний студент одним з основних своїх завдань при отриманні освіти вбачає у розвитку в собі навичок орієнтуватися в інформаційних потоках, знати, де знайти потрібну інформацію, опанувати нові технології, а не лише відтворювати отриману інформацію тощо.

Розвиваючи тему впровадження елементів дистанційного навчання у контексті побудови ІОТ студента слід зазначити, що одним з дієвих засобів її розвитку може стати навчання на основі інформаційних систем та цифрових платформ навчання (Moodle, iSpringOnline LMS, Edmodo тощо). Одним із засобів цифрових технологій, що використовується у вітчизняній системі вищої освіти, є інформаційні системи (локальні й розподілені). Під інформаційними системами С. Шаров та Т. Шарова розуміють «програмні засоби для обробки й зберігання інформації для досягнення поставленої користувачами мети». Вчені зазначають, що для задоволення інформаційних потреб користувачів у цифровому просторі інформаційні системи виконують такі функції: опрацювання й збереження інформації, подання оброблених даних у зручному для користувача вигляді; експортування даних в інші програмні комплекси [5].

Отже, у контексті заявленої проблеми можна зробити висновок, що вибір правильної ІОТ є запорукою успішної реалізації особистісного потенціалу студента в майбутній професійній діяльності, тому що від усвідомленого вибору залежить дуже багато. Таким чином, кожен студент повинен отримати широкий вибір засобів та форм навчання для свого подальшого розвитку. У цьому руслі заклад вищої освіти повинен надати студенту якнайбільше можливостей для реалізації свого права на побудову особистого світу знань протягом навчання професії. Крім того, важливо відзначити взаємозв'язок між сучасними студентами та тими засобами, які надає заклад вищої освіти задля задоволення індивідуальних освітніх потреб здобувачів освіти. У цій ролі можуть виступати цифрові засоби навчання, дистанційні та інформаційні платформи навчання, застосування особистісно-орієнтованих технологій навчання. Важливо відзначити, що проектування ІОТ – процес складний та відповідальний, але переваги цього виду навчання суттєві й вибір завжди залишається за студентом.

У подальших наукових розвідках планується дослідити питання, пов'язані з упровадженням дистанційних освітніх платформ в освітній процес та визначити найбільш ефективні з них.

ЛІТЕРАТУРА

1. Наливайко О. Визначення поняття «Lifelong learning» у світовій педагогічній думці Наукові записки кафедри педагогіки : збірник наукових праць Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. – Харків, 2017. – Вип. 41. – С. 148-155.
2. Наливайко О. Дистанційне навчання: сутність та особливості Педагогічний альманах : збірник наукових праць / редкол. В. В. Кузьменко (голова) та ін. – Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2017. – Випуск 36. – С. 75-81.
3. Нещерет О. Організація індивідуальних освітніх траєкторій навчання в університеті // Фізико-математична освіта : науковий журнал. – 2017. – Випуск 3(13). – С. 116-119.
4. Хуторський А. Індивідуальна освітня траєкторія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/theory/2287/print/>.

5. Шаров С. Формування індивідуальної освітньої траєкторії студента засобами інформаційної системи / С. Шаров, Т. Шарова // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія : Педагогіка. – 2017. – № 2. – С. 149-154.

УДК: 82'0:81'22

Наместюк С.В., Рак О.М.

Буковинський державний медичний університет
СУЧАСНІ ПРОПОЗИЦІЇ ТЕОРІЇ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ В
ДОСЛІДЖЕННЯХ ТСО

Розглядаються новітні зарубіжні та вітчизняні літературознавчі дослідження, пов'язані з важливим культурологічним феноменом інтертекстуальності, так чи інакше фіксують функціонування культурологічного транзиту у вигляді традиційних фавул та образів. У колі інтерпретаційної проблематики сьогодні цей факт очевидний, позаяк рецепція таких текстів намагається, «шар за шаром знімаючи й прочитуючи пласти певних персоналізованих позначень (умовно знаків), дійти до гетерогенної першопричини тексту». Новий Завіт, антична література, тексти епохи Відродження постачають приклади використання «чужого».

Ключові слова: *теорія традиційних сюжетів і мотивів, інтертекстуальність, рецептивний підхід, інтертекстуальний палімпсест.*

Рассматриваются новейшие зарубежные и отечественные литературоведческие исследования, связанные с важным культурологическим феноменом интертекстуальности, так или иначе фиксируют функционирования культурологического транзита в виде традиционных фавул и образов. В кругу интерпретационной проблематики сегодня этот факт очевиден, поскольку рецепция таких текстов пытается, «слой за слоем снимая и прочитывая пласты определенных персонализированных обозначений (условно знаков), дойти до гетерогенной первопричины текста». Новый Завет, античная литература, тексты эпохи Возрождения поставляют примеры использования «чужого».

Ключевые слова: *теория традиционных сюжетов и мотивов, интертекстуальность, рецептивный подход, интертекстуальный палимпсест.*

The latest foreign and Ukrainian literary researches, connected with the important cultural phenomenon of the intertextuality, are considered in one way or another, they record the functioning of culturological transit in the form of traditional phrases and images. In the circle of interpretative issues today, this fact is obvious, since the reception of such texts is trying, «layer by layer, removing and reading the layers of certain personalized signs (conditional signs), reach the heterogeneous root cause of the text». The New Testament, the Antique literature, the Renaissance texts provide examples of the use of «the foreign».

Key words: *theory of traditional plots and motives, intertextuality, receptive approach, intertextual palimpsest.*

Концепція діалогізму М. Бахтіна, в якій він розглядає «чуже слово» як слово осмислене, що набуває позатекстової, міжтекстової і внутрішньотекстової полівалентності, започатковує, як широко визнається, теорію інтертекстуальності. Крім того, вчений підкреслює «емоційно-вольовий аспект сприйняття форми твору» [1], тобто йдеться про певні зачатки поняття іманентної рецепції. Проте поняття інтертекстуальності з'явилося завдяки активній теоретичній роботі авторів французького авангардного літературного й теоретичного журналу «Тель кель» («фр. Tel Quel – «Такий, як є»), що презентувало спершу французьку